

Deres ref.: 24/3582

Oslo, 17. januar 2025

HØRINGSUTTAELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – UTREDNING OM BEDRE SAMORDNING AV BARNEVERNLOVEN OG BARNELOVEN

1. Innledning

Rettspolitisk forening (Rpf) er en frivillig og partipolitisk uavhengig forening bestående av jurister, advokater, studenter i juridiske fag og andre interesserte.

Vi arbeider blant annet med å forsvare og utvikle sentrale rettsstatlige og velferdsrettslige verdier, fremme menneskerettighetenes stilling i Norge, og bedre rettsstillingen til utsatte og sårbare grupper.

Foreningen ønsker å takke for muligheten til å gi innspill.

2. Overordnede merknader

Rettspolitisk forening er opptatt av å ivareta *rettsikkerheten* for både barn og foreldre i prosesser som involverer barnevernet og domstolene.

Vi anerkjenner behovet for bedre samordning mellom foreldretvister etter barneloven og barnevernssaker etter barnevernloven. Dagens system, der disse sakene behandles i to separate spor, kan være en ekstra belastning for de involverte og medføre risiko for motstridende avgjørelser. Samtidig understreker vi at det er avgjørende at en økt samordning og forenkling ikke må gå på bekostning av rettsikkerhetsgarantier som skal beskytte barn og foreldre.

Vi støtter i utgangspunktet *intensjonen* om økt samordning, men påpeker at balansen mellom spesielt *barnets beste, retten til familieliv* og retten til *rettferdig rettergang* må være tydelig, slik at samordning i *realiteten* bidrar til å styrke, ikke svekke, rettighetene til barn og foreldre i tråd med menneskerettighetene.

Selv om vi *overordnet* er positive til en økt samordning ønsker vi likevel å rette noen nærmere kommentarer til visse punkter. Forslagene reiser flere menneskerettslige problemstillinger. Vi mener det derfor er mest nærliggende i henhold til vårt mandat å gi noen nærmere kommentarer som løfter de menneskerettslige perspektivene, særlig i forhold til å fremme barnets beste i alle ledd av beslutningsprosessene.

3. Barns synspunkter og rett til å bli hørt

I utredningens punkt 1.3.2 fremgår det at barns medvirkning har vært *begrenset*, blant annet fordi det «*ikke ble tid til*» til møter og at man «*ikke rakk å følge det opp*». Dette gir inntrykk av at forslagene mangler et solid forankret kunnskapsgrunnlag, fordi barnas egne synspunkter ikke er godt nok representert. Rettspolitisk forening mener det er bekymringsfullt, da forslagene har stor betydning for dem. Selv om vi har forståelse for at tidspress kan være en utfordring, mener vi likevel at dette er såpass viktig at det burde vært en større prioritet.

Barn har en *sentral* lovfestet rett til å bli hørt og medvirke i alle saker som angår dem – både individuelt og på systemnivå. Dette er et grunnleggende hensyn forankret i Barnekonvensjonen art. 12, Grunnloven § 104, barnevernsloven § 1-4 og blant annet barneloven § 31. Når barnas *egne* erfaringer og synspunkter ikke blir innhentet, risikerer man at forslagene ikke fullt ut ivaretar deres behov og interesser.

Rettspolitisk forening stiller derfor spørsmål ved om forslagene i tilstrekkelig grad sikrer *barnets beste* når barnas stemmer ikke har fått en større plass i prosessen. Forslagene omfatter som nevnt tiltak som har stor betydning for barns og foreldres familieliv av inngripende karakter, som tilsier at utredningsprosessen og forslagene må bygge på en *reell* medvirkning fra barna selv.

Vi mener det er avgjørende at barns synspunkter blir bedre ivaretatt i den videre prosessen. Det må prioriteres ved blant annet å sette av mer tid og ressurser til å møte barn og innhente informasjon direkte fra dem.

Et godt eksempel på reell medvirkning er ungdomsutvalget som ble brukt i Barneverninstitusjonsutvalget.¹ Et lignende utvalg i denne prosessen kunne bidratt til å styrke forankringen av tiltakene i barnas beste og sikre at deres meninger i større grad blir vektlagt. Ved å *aktivt* inkludere flere barn, ikke bare én eller noen få representanter, vil man også oppnå en bredere og mer helhetlig medvirkning. Dette kan gi mer treffsikre forslag og løsninger som i større grad reflekterer barnas perspektiver.

Det er ikke bare viktig at barn blir hørt under selve utredningsarbeidet, men også i den praktiske gjennomføringen av tiltakene som foreslås. For at tiltakene skal ha nytteverdi, må de sørge for at barn faktisk blir hørt og tatt på alvor *i praksis*. Selv om samordning kan bidra til å forenkle de juridiske prosessene i dobbeltsporsaker, må det fortsatt sikres at barnas stemmer blir hørt og tatt på alvor i slike saker.

4. Prinsippet om barnets beste

Det grunnleggende hensynet og prinsippet om *barnets beste*, som fremgår av Barnekonvensjonen art. 3 nr. 1, Grunnloven § 104, barnevernsloven § 1-3 og blant annet barneloven § 48, må ligge *til grunn* for alle vurderinger og beslutninger. Prinsippet må ikke behandles som en formalitet, men være førende for forslag.

¹ <https://barnevernsinstitusjonsutvalget.no/ungdomsutvalget/>

Vi mener generelt at utredningen har forsøkt å belyse barnets beste, men opplever at det enkelte steder kan etterlate inntrykk av at tiltak foreslås *først*, og at barnets beste vurderes i *etterkant*. Barnets beste må alltid være *utgangspunktet* og det anses som mest hensiktsmessig at det som regel alltid bør ligge til grunn fra start av når forslag presenteres.

Som vi påpekte i punkt 3, er det avgjørende for å ivareta *barnets beste* å involvere barna og sørge for at deres synspunkter i større grad blir hørt. Det innebærer ikke bare å innhente deres meninger, men også å tillegge dem vekt, tilpasset alder og modenhet. Vi mener at uten en helhetlig tilnærming til barnets beste risikerer man at tiltakene ikke er tilstrekkelig, verken på det materielle eller prosessuelle plan. Forslagene har stor innvirkning på en gruppe sårbare barn, og barnets beste bør ikke hovedsakelig baseres på voksnes vurderinger. Selv om andre aktører også spiller en viktig rolle, mener vi at det fremover er nødvendig å sikre barnets beste i større grad ved å hente inn mer informasjon direkte fra barna selv.

5. Kommentarer til forslagene

Basert på det ovennevnte mener vi det kan være noe utfordrende å ta en klar stilling til forslagene når kunnskapsgrunnlaget i liten grad reflekterer barnas egne synspunkter.

Vi har imidlertid noen kommentarer, særlig til forslag nr. 1. Rettspolitisk forening støtter i utgangspunktet forslaget, under forutsetning av at det videre arbeidet i større grad involverer barn og forankres i prinsippet om barnets beste. Forslaget reiser flere viktige spørsmål. Selv om vi anerkjenner verdien av å forenkle prosessene og unngå motstridende avgjørelser, må en slik ordning som sagt bygge på klare kriterier som sikrer rettssikkerhetsgarantier.

Vi tar ikke *uttrykkelig* stilling til de øvrige forslagene, men ønsker å understreke viktigheten av å informere barna dersom midlertidig plassering hos én av foreldrene velges. Barna må holdes godt orientert om prosessen og sikres en forståelse av situasjonen.

For at forslagene samlet sett skal ivareta både *barnets beste* og *foreldrenes rettigheter*, mener vi at de bør inkludere blant annet følgende:

- Barn bør gis muligheten til å forstå prosessene og bli hørt gjennom hele saksforløpet.
- Vi anbefaler at klare, barnevennlige retningslinjer utarbeides for å fremme forutsigbarhet.
- Foreldre bør sikres rettferdige og transparente prosesser, med tilgang til effektive klagemuligheter.

For familier som står i en kritisk og sårbar situasjon, enten det gjelder foreldretvister eller barnevernssaker, er det avgjørende at en samordning av prosessene faktisk resulterer i redusert belastning og ikke skaper ytterligere usikkerhet.

6. Avsluttende refleksjoner

Rettspolitisk forening støtter *hovedintensjonen* bak utredningen og ser potensialet med en samordning av barnevernsloven og barneloven.

Vi oppfordrer til at det videre arbeidet baseres på menneskerettighetene, med barnets beste som ufravikelig prioritet. Det er avgjørende å styrke barns medvirkning og sikre rettssikkerheten for alle involverte parter.

Vi takker igjen for muligheten til å bidra med innspill.

Med vennlig hilsen

Styret i Rettspolitisk forening v/

Sofia-Madelen Myhra Olsen og Cathrine Reinskau